

24.10.22

Norske Kvinners Sanitetsforenings innspill til melding til Stortinget om helseberedskap

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er Norges største kvinneorganisasjon med over 600 lokalforeninger og over 43 000 medlemmer. Et av våre viktigste strategiske mål er å bidra til trygge lokalsamfunn. Det gjør vi blant annet ved å stille opp i kriser og med forebyggende beredskapsinnsats. Vi har beredskapssamarbeid og Omsorgsberedskapsgrupper i 150 kommuner og har over 3500 beredskapsfrivillige fordelt på hele landet. Omsorgsberedskapsgruppene har og tar et ekstra ansvar for sårbare grupper.

Frivillighetens bidrag knyttet opp til ulike scenarioer

Frivilligheten utgjør et svært viktig bidrag til helseberedskapsarbeidet. Dette har koronakommisjonens rapport, både del 1 og 2, påpekt. Under vil vi utdype vårt bidrag til ulike scenarioer og oppgaver som meldingen vil drøfte.

Sanitetskvinnene gjør en innsats på følgende områder:

Frivillige har avlastet helsepersonell med oppgaver i forbindelse med koronahåndteringen. I forbindelse med test- og vaksinesituasjoner har vi avlastet helsepersonell med å ivareta smittevernrutiner, registrering av innbyggere, og oppfølging og observasjon etter vaksinerings. Vi har også bistått kommunale helseinstitusjoner med å ivareta gode smittevernrutiner blant besøkende og pårørende. Dette har bidratt til at helsepersonell har kunnet bruke sin tid og kompetanse på relevante oppgaver, noe som vi mener har ført til bedre utholdenhet, spesielt kommunehelsetjenesten.

Pandemien har vist at frivillige organisasjoner har tillit og tilgang til befolkningen. Vi kan bidra med å spre faktainformasjon og nå fram til sårbare grupper som vanskelig nås av tradisjonell kommunikasjon. Å støtte og bygge opp under myndighetens budskap er viktig, og bidra til at flere gjør trygge valg. Det kan være å nå ut med informasjon om viktigheten av testing, avstand, bruk av smittevernutstyr eller vaksinerings. Men det kan også være å bidra til å sikre god vannforsyning, utdeling av jodtabletter o.l.

Antall eldre øker, og om kort tid vil vi være over 1 million eldre. De aller fleste ønsker å bo trygt hjemme i egen bolig så lenge som mulig, så det er viktig å utsette hjelpebehov så lenge som mulig. Vi har noen demografiske utfordringer som tilsier at mange distrikt/kommuner vil være fraflyttingstruet og innbyggerne som blir boende vil være eldre. Dette betyr at lokalsamfunnene og frivillige i større grad må være forberedt på å stille opp enn i tettbygde strøk. Det er derfor spesielt viktig at eldre selv gjenkjenner symptomer på alvorlig og akutt sykdom. Antall som rammes av hjerteinfarkt har gått ned med 40% de siste ti årene (FHI, 2022). Men mange eldre rammes også av hjerneslag, og det har store konsekvenser, både personlig og økonomisk dersom man ikke får hjelp tidlig. Derfor er førstehjelpsdugnaden "Sammen redder vi liv" viktig.

Sanitetskvinnenes oppgave i dugnaden er å nå ut til eldregruppen med livsviktig budskap. Eldre må i større grad selv være forberedt på å gjenkjenne symptomer og ikke mist varsle om akutt og alvorlig sykdom.

For at ressursene skal møtes, så må det ligge et planverk til grunn der roller og ansvar være tydeliggjort. Kommunene skal ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. I forskrift om kommunal beredskapsplikt står det at kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeidet på tvers av sektorer i kommunen. Vi oppfordrer til at kommunene gjør seg kjent med den lokale frivilligheten.

Kommunen skal også gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, og skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen. Beredskapsplanen skal også inneholde en ressursoversikt som skal inneholde opplysninger om hvilke ressurser kommunen selv har til rådighet og hvilke ressurser som er tilgjengelige hos andre aktører ved uønskede hendelser. Kommunen bør på forhånd inngå avtaler med relevante aktører om bistand under kriser. Dette er også i tråd med Koronakommisjonenens (2022) anbefaling, hvor de oppfordrer kommuner til blant annet å inngå samarbeidsavtaler med frivillig organisasjoner som Sanitetskvinnene, Norske Folkehjelp og Røde Kors. Sanitetskvinnene har samarbeid med 150 kommuner, og vår erfaring er at der vi er kjent med hverandres kapasitet og kompetanse på forhånd, så fungerer det bedre i krisetid.

På fylkesplan vil vi berømme en del av Statsforvalterne. Sanitetskvinnene har plass i flere beredskapsråd. Det er en nyttig arena å være på for å bli oppdatert, men også der vi kan dele våre erfaringer.

På nasjonalt plan har vi hatt god erfaring med at de nasjonale samarbeidsavtalene har blitt tatt i bruk. Og igjen, når partene har et formelt samarbeid og kjenner hverandre på forhånd, er det lettere å komme i aktivitet.

Konkrete innspill og tiltak

- I samarbeid med Røde Kors og Norsk Folkehjelp ønsker vi en styrking av den frivillige helseberedskapen ved å opprette en egen post for driftsstøtte/frie midler på 30 millioner kroner. Det er ressurskrevende å rekruttere, lære opp, organisere og koordinere frivillige som på kort varsel kan bidra som en helseberedskapsaktør. De tre nasjonale frivillige organisasjonene som har bistått i koronainnsatsen i samarbeid med Helsedirektoratet fra mars 2020 ber om en grunnstøtte for å kunne opprettholde og styrke den frivillige helseberedskapen, etter samme modell som justis- og beredskapsdepartementet har for de frivillige organisasjonene innenfor søk- og redning.
- Statsforvalter/fylkesberedskapsjef bør ha en tydeligere rolle for å sikre god informasjonsflyt som involverer frivillige organisasjoner og sikrer samvirke på tvers. Innunder her hører Sanitetskvinnene, og det kan ivaretas gjennom plass i fylkesberedskapsråd.
- I føringene i forskrift om kommunal beredskapsplikt er kommunene oppfordret til å samarbeide med private aktører. Innunder her hører frivillige organisasjoner, og det

må ivaretas gjennom kommunale samarbeidsavtaler og plass i kommunale beredskapsråd.

I tråd med Frivillighet Norge mener vi at:

- Det må legges til rette for at organisasjonenes tid brukes mest mulig til trening og innsats, og minst mulig til byråkrati.
- Det offentlige må i større grad forplikte seg til å ivareta frivillige ressurser som brukes i beredskapsarbeid, blant annet gjennom støtte til trening, øvelser, vedlikehold og oppdatering av utstyr.
- Lokale og nasjonale myndigheter må i større grad inkludere relevante frivillige aktører i beredskapsøvelser

Med vennlig hilsen,

Norske Kvinners Sanitetsforening

Malin Stensønes, Generalsekretær

May Britt Buhaug, Seksjonsleder beredskap, folkehelse og oppvekst